

Koronavirus – jeho pracovněprávní důsledky a souvislosti

Jaká lze vůči koronaviru zavést na pracovišti preventivní opatření?

Nejčastější preventivní opatření zahrnují:

- zákaz pracovních cest (plošný či do rizikových oblastí)
- zákaz návštěv na pracovišti
- zákaz účasti na externích pracovních setkáních a školeních
- domluva na tzv. home-office (který však s sebou nese určitá níže uvedená rizika)

Základním, a do této doby někdy opomíjeným opatřením, je rovněž pokyn zaměstnancům, kteří jsou viditelně nemocní, aby navštívili svého lékaře nebo si vzali tzv. sick day a nesnažili se nemoci přecházet a dále vykonávat práci na pracovišti.

Dle lékařů je pak jedním z nejefektivnějších opatření vůči šíření nemocí typu chřipky či koronaviru správná hygiena. Doporučujeme proto na pracovišti zajistit zaměstnancům dostatek mýdla a dezinfekce a častěji pracoviště uklízet.

V praxi se jako velice důležité ukazuje dobrá a včasná informovanost zaměstnanců. Zaměstnanci velice kladně oceňují, že zaměstnavatel problematičnost situace vnímá, přijímá ochranná opatření a poskytuje jim rady, jak se zachovat v různých situacích, které mohou nastat.

Doporučujeme neopomíjet ani prevenci vůči zbytečné panice – zaměstnavatel by měl se zaměstnanci komunikovat tak, aby je zbytečně neděsil a zároveň jim poskytl co nejvíce aktuálních informací. Doporučujeme zaměstnance zejména ujistit, že neustále sledujete aktuální informace Ministerstva zdravotnictví a orgánů veřejné ochrany zdraví (hygienických stanic). Dále doporučujeme zdůraznit, že toto onemocnění nemá u většiny populace výrazný nebo dokonce smrtelný průběh a shrnout, jaká jste zavedli preventivní hygienická opatření na pracovišti, která by měla pomoci jakékoli nákaze předejít.

Jaký je doporučený postup zaměstnavatelům, jejichž zaměstnanci se v nedávné době vrátili z některé z rizikových oblastí? Lze zaměstnance poslat domů a s jakými důsledky?

Doporučujeme konzultovat situaci s orgány veřejné ochrany zdraví (hygienickými stanicemi) a zkontrolovat, zda zaměstnanec nepodléhá karanténnímu opatření – zda má být v karanténě. Pokud ne, existují následující možnosti.

V případě, kdy zaměstnanec nemá po návratu z rizikové oblasti jakékoli příznaky respiračního onemocnění:

- přidělovat mu na pracovišti práci, nebo
- domluvit si s ním home-office (pokud to jeho druh práce umožňuje), nebo
- poslat jej jednostranně na překážky na straně zaměstnavatele se 100% náhradou mzdy, kterou mu budete muset hradit. Zde upozorňujeme, že standardní doporučená doba karantény je 14 dní a nákaza koronavirem může hrozit i po několik měsíců, tedy zaměstnanec může být na překážkách i opakovaně

SDRUŽENÍ
AUTOMOBILOVÉHO
PRŮMYSLU

V případě, kdy má zaměstnanec po návratu z rizikové oblasti příznaky respiračního onemocnění:

- kontaktovat příslušnou hygienickou stanici (případně sdělit zaměstnanci, ať ji kontaktuje a poté Vám sdělí výstup telefonátu),
- vyzvat zaměstnance, ať kontaktuje (raději telefonicky) svého lékaře.

Pokud na zaměstnance nebude uvalena karanténa a lékař neshledá, že je dočasně zdravotně nezpůsobilý, může zaměstnanec dále vykonávat práci. V opačném případě se zaměstnanec ocitne dle rozhodnutí lékaře/orgánu veřejného zdraví v dočasné pracovní neschopnosti či karanténě.

Jestliže však zaměstnanec (který je viditelně nemocný!) odmítne lékaře na Váš pokyn kontaktovat, může jej podle našeho názoru zaměstnavatel postavit na překážky v práci na jeho straně bez náhrady mzdy.

Na okraj upozorňujeme, že poskytovatelé pracovnělékařských služeb PLS (dříve *závodní lékaři*) standardně krátkodobá akutní onemocnění nezkoumají a odmítají takováto vyšetření provádět. Měli byste proto zaměstnance vyslat k jeho vlastnímu ošetřujícímu lékaři/doporučit mu konzultaci na dálku/zavolat sanitku.

Může se zaměstnavatel zaměstnanců ptát, zda se nedávno nenacházeli v některé z rizikových oblastí? Můžete po nich požadovat čestná prohlášení?

Zaměstnavatel nemůže zaměstnancům zakázat pohyb do rizikových oblastí v jejich volném čase, může však zaměstnance informovat, jaké oblasti jsou rizikové a doporučit, aby se do těchto oblastí ve svém zájmu raději nevydávali. Zaměstnavatel se však rozhodně nemůže předem zaměstnanců dotazovat, kam plánují jet na dovolenou a podle jejich odpovědi se rozhodovat, zda zaměstnanci takovou dovolenou vůbec poskytnou.

Zaměstnavatelům, kteří mají o tyto informace z preventivních důvodů zájem, doporučujeme zaměstnance po návratu z rizikové oblasti požádat o vyplnění dotazníku, který je koncipovaný tak, aby zaměstnavatel minimalizoval takto získané informace a detailnější otázky vyplňovali pouze zaměstnanci, u nichž z předchozích odpovědí vyplyne skutečné riziko onemocnění koronavirem. Zaměstnanci však mají podle zákonné úpravy právo tyto informace zaměstnavateli odmítnout sdělit, neboť úzce nesouvisí s jejich prací.

Za obdobných pravidel lze po zaměstnancích taktéž požadovat čestná prohlášení, zda u nich hrozí nákaza koronavirem. Text takového prohlášení může být např. následující:

Prohlašuji, že jsem nenavštívil žádnou z rizikových oblast (viz aktuální výčet oblastí v příloze, kterou je nutné aktualizovat) ani jsem dle svého vědomí nepřišel do styku s osobou, která onemocnila tzv. koronavirem nebo jí byla z tohoto důvodu nařízena karanténa. Dále prohlašuji, že dle svého vědomí nemám příznaky onemocnění koronavirem, resp. COVID-19, ani jiného vysoce nakažlivého onemocnění.

Prohlašuji, že jsem byl ze strany zaměstnavatele seznámen se všemi relevantními informacemi týkajícími se koronaviru a nezbytných preventivních opatření a že v případě, kdy u sebe zjistím symptomy tohoto onemocnění (horečka, kašel, dušnost nebo dýchací potíže, malátnost, zimnice, bolesti ve svalech a kloubech) a mohl jsem přijít do styku s osobou infikovanou koronavirem, budu kontaktovat telefonicky svého lékaře a krajskou hygienickou stanici (orgán veřejné ochrany zdraví).

Může zaměstnavatel vyžadovat podobné informace i po třetích osobách, které se budou pohybovat na jeho pracovišti?

Ano, zaměstnavatel je zodpovědný na bezpečnost a ochranu zdraví při práci (BOZP) na pracovišti, může tedy podobný dotazník předložit i třetím osobám, které na pracoviště vstupují, nebo je nechat podepsat čestné prohlášení, že se nenacházeli v rizikové oblasti/nepřišli do styku s nakaženou osobou/nemají příznaky respiračního onemocnění.

Zaměstnanci odmítají pracovat s osobami, které se vrátily z rizikové oblasti, ačkoli nemají žádné příznaky onemocnění – jak lze tuto situaci řešit?

Předně doporučujeme neustále klidnit paniku a poukazovat na to, že stát doposud nepovažuje každou osobu, která se vrátila z rizikové oblasti za infekční, a dokonce ani všem těmto osobám z tohoto důvodu nenařizuje karanténu. Zaměstnanci nemají právo nevykonávat práci pouze proto, že se jejich kolega vrátil např. z Itálie nebo požadovat oddělené pracoviště. Zaměstnavatel je rovněž povinen zamezit šikaně kolegů, kteří se nedávno z takovéto rizikové oblasti vrátili. V případě, kdy přes veškeré snahy zaměstnavatele situace eskaluje, lze uvažovat o vytýkacích dopisech šikanujícím.

Objevují se už i případy extrémní paniky – zaměstnanci hubnou a jsou extrémně hysteričtí – takového zaměstnance lze případně vyslat k lékaři, který zváží, zda je ze zdravotních důvodů psychické povahy nepoše na dočasnou pracovní neschopnost.

Je třeba přijmout ve věci koronaviru vnitřní předpis? Co by mělo být jeho obsahem?

Ve věci koronaviru nemusíte vydávat vnitřní předpis, doporučujeme však zaměstnancům zaslat přehlednou (a paniku nevyvolávající) informaci, kde je obeznámíte s Vašimi preventivními opatřeními a sdělíte jim, že stále sledujete aktuální situaci a budete je ihned informovat, pokud se situace změní.

Dále doporučujeme zaměstnance informovat o situacích, které mohou nastat – karanténa, dočasná pracovní neschopnost, dočasný úbytek poptávky po Vašich službách/dočasný nedostatek surovin, včetně toho, jaké nároky v jednotlivých případech budou mít (viz níže).

Může zaměstnavatel zaměstnanci nařídit home-office?

Zaměstnanci bohužel home-office jednostranně nařídit nelze, práce z domova je vždy předmětem dohody. Home-office navíc není vhodný pro všechny zaměstnance – pokud ostatní zaměstnance, kteří nemají žádné příznaky nemoci, pošlete raději na překážky v práci na straně zaměstnavatele, mohou si i kancelářští zaměstnanci postavit hlavu a nechat se raději poslat na placené překážky v práci. Doporučujeme proto k překážkám v práci a home-office přistupovat velice opatrně, v obou případech může dojít k jejich snadnému zneužití ze strany zaměstnanců.

Na co má zaměstnanec (který není na home-office) nárok, pokud jej zaměstnavatel pošle domů?

V případě, že se jedná pouze o preventivní opatření zaměstnavatele (zaměstnanec se např. vrátil z dovolené z Itálie, ale vypadá zdravě) a zaměstnavateli či zaměstnanci nebyla nařízena oficiální karanténa, se bude jednat o překážku v práci na straně zaměstnavatele – zaměstnanci tak bude náležet náhrada mzdy ve výši 100 % průměrného výdělku.

V případě, kdy se zaměstnanec nachází v karanténě / dočasně pracovní neschopnosti, se jedná

SDRUŽENÍ
AUTOMOBILOVÉHO
PRŮMYSLU

o překážku v práci na straně zaměstnance – zaměstnavatel tak zaměstnanci během prvních 14 dní vyplácí náhradu mzdy ve výši 60 % redukovaného průměrného výdělku (tuto částku může zaměstnavatel zaměstnancům dále navýšit jakožto benefit). Od 15. kalendářního dne zaměstnanec pobírá nemocenské od státu.

Za jakých podmínek lze zaměstnanci nařídít pro tento účel dovolenou?

Zaměstnanci lze sice nařídít dovolenou, problém však spočívá v tom, že dovolená se podle zákoníku práce (tj. nemáte-li se zaměstnancem sjednanou kratší dobu) nařizuje písemně minimálně 14 dní předem, ledaže se se zaměstnancem dohodnete – když souhlasí, může pak na dovolenou nastoupit i dříve.

Dovolenou navíc nelze nařídít na překážky v práci (např. na nařízenou karanténu či dočasnou pracovní neschopnost) a její nařizování podléhá dalším pravidlům dle zákoníku práce.

Je porušením povinností BOZP, pokud zaměstnavatel ve věci koronaviru momentálně nic nečiní?

Pokud se v provozu zaměstnavatele nachází evidentně nemocné osoby (ať už zaměstnanci či třetí osoby), zaměstnavatel by měl tuto situaci řešit. V případě viditelně zdravého jedince, který se pouze vrátil z rizikové oblasti, doporučujeme rozhodnutí ponechat krajské hygienické stanici či jiným kompetentním orgánům. Pokud stát takovou osobu nepovažuje za rizikovou, nejedná se rozhodně o porušení BOZP, pokud zaměstnanci přidělujete dále práci. Zaměstnavatel by tedy neměl nést za případné následné onemocnění některého ze svých zaměstnanců odpovědnost.

Může zaměstnavatel zaměstnanci nařídít, ať si s sebou domů/na dovolenou bere notebook a služební telefon, kdyby mu byla během dovolené či po návratu nařízena dovolená?

Zaměstnavatel toto nařídít nemůže, může však zaměstnance vyzvat, aby tak učinil. Pokud však zaměstnanec zaměstnavatele neposlechne, nejedná se o porušení povinnosti. V případě, že se zaměstnanec po návratu z dovolené doma ocitne v karanténě, tak můžete situaci vyřešit např. prostřednictvím kurýra.

Co když bude vyhlášena na určité město karanténa a zaměstnanec se nebude moci dostavit do práce?

Podle § 347 zákoníku práce je pro pracovněprávní účely karanténou i úřední zákaz/nařízení podle zákona o ochraně veřejného zdraví, které zaměstnanci brání ve výkonu práce. Pokud by tedy byla uvalena karanténa např. na celé město, ve kterém zaměstnanec pracuje/bydlí a zaměstnanec se objektivně nemůže dostat do práce, jedná se z pohledu zákoníku práce o karanténu a zaměstnavatel zaměstnanci vyplácí náhradu mzdy ve výši 60 % průměrného výdělku.

Přerušuje se dovolená zaměstnanci, kterému je nařízena karanténa?

Podle formálního výkladu zákoníku práce, který zastává i Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) se dovolená nepřerušuje (na rozdíl od dočasné pracovní neschopnosti zaměstnance). Podle našeho názoru se však jedná o mezeru v zákoně, protože dovolená, kterou zaměstnanec stráví v karanténě (např. „zavřený ve svém bytě nebo na hotelovém pokoji“), nespĺňuje svůj zákonný účel – zotavení zaměstnance z pracovního procesu.

SDRUŽENÍ
AUTOMOBILOVÉHO
PRŮMYSLU

Co když školka odmítne dítě/škola se nachází v karanténě?

Jestliže zaměstnanec nemůže žádným jiným způsobem zajistit péči o své dítě, jedná se o překážku v práci na jeho straně bez náhrady mzdy. Pokud je dítě nemocné, bude se pravděpodobně rodič rovněž nacházet v karanténě nebo si může požádat o ošetřovné (u dítěte mladšího 10 let). Obdobně se postupuje v případě uzavření školy/školky z důvodu karantény, kdy si zaměstnanec taktéž může požádat o ošetřovné a je z tohoto důvodu omluven z práce.

Jak lze řešit dočasný výpadek poptávky po službách/výrobcih zaměstnavatele z důvodu tohoto onemocnění/související paniky?

Vnitřním předpisem/po dohodě s odborovou organizací lze zavést tzv. částečnou nezaměstnanost ve snaze předejít hromadnému propuštění zaměstnanců, pro které není práce z důvodu dočasného omezení odbytu Vašeho zboží nebo poptávky po Vašich službách. Jedná se o překážku v práci s náhradou mzdy ve výši minimálně 60 % průměrného výdělku.

O jakou překážku v práci se jedná, pokud zaměstnavateli chybí nezbytné suroviny a musí přistoupit k zastavení provozu?

Jedná se o tzv. prostoj, tedy překážku v práci na straně zaměstnavatele, kdy má zaměstnanec ze zákona nárok na náhradu mzdy ve výši 80 % průměrného výdělku.

Závěrem doporučujeme, aby všichni zaměstnavatelé bedlivě sledovali aktuální vývoj situace a oficiální sdělení státu – Ministerstva zdravotnictví, hygienických stanic, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva zahraničí, Vlády ČR a dalších úřadů. Situace totiž může vyústit až ve vyhlášení nouzového stavu, který může některé výše uvedené závěry pozměnit.

V Praze dne 3. března 2020